

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Velký třesk“

4. října 2016 Ostrava, Mgr. Jana Horáčková

Proč „Velký třesk“? Zavedení společného vzdělávání od 1. 9. 2016 bylo a je vnímáno veřejností i pedagogickou obcí se strachem, s obavou, ale i s nevolí, jelikož se jedná o něco nového, neověřeného, převratného. Již řadu let však v České republice řada inkluzivních škol funguje. Novela školského zákona principy a podmínky společného vzdělávání však pouze ukotvuje v legislativních předpisech.

Inkluzivní vzdělávání – Společné vzdělávání

- Integrace
- Inkluze, společné vzdělávání

Inkluze znamená vytvoření takového prostředí ve třídě, které vítá a oceňuje odlišnosti. LANG, G., BERBERICHOVÁ, CH. *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Praha: Portál, 1998. s. 28

Inkluze je principem a filozofií, která předznamenává, že školy by měly vytvořit unifikovaný systém vzdělávání všech žáků dohromady, a to při zachování stejné úrovně kvality ve vhodných věkových skupinách, raději než zachovávat již existující strukturu postavenou na duálním systému, který segreguje studenty a učitele.

BAZALOVÁ, B. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno: MU, 2006.

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., (účinnost 1. září 2016)

Klíčové principy

- rovnocenná a partnerská spolupráce školy, školského poradenského zařízení, dítěte/rodiny
- důraz na nejlepší zájem dítěte a jeho participaci v rozhodovacích procesech
- garance podpory (podpůrná opatření)
- jednoznačné upřednostnění individuální inkluze, pokud je v nejlepším zájmu dítěte

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., (účinnost 1. září 2016)

Posílení záruk společného vzdělávání:

- zavádí nové vymezení pojmu „žák se speciálními vzdělávacími potřebami“;
- zavádí pojem podpůrných opatření nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky;
- zavádí možnost vzdělávání v přípravných třídách pro všechny žáky.

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., (účinnost 1. září 2016)

podpůrná opatření (PO): §16 odst. 2 písm. a)-i)

rámcově lze rozdělit na: organizační, metodická
odborné „intervence“
kompenzační pomůcky

5 stupňů podpůrných opatření, možnost kombinací

normovaná finanční náročnost PO 2-5 a nárokovost

Podpůrná opatření organizační, metodická:

- úpravy metod a forem vzdělávání žáka
- úprava obsahu vzdělávání a případně úprava výstupů ze vzdělávání u žáků, kde je tato úprava možná a nezbytná
- organizace vzdělávání (organizace výuky, volnočasových aktivit, prostorového uspořádání, práce s délkou vyučovací hodiny, délka přestávky, počet žáků ve třídě nebo skupině.....)
- individuální vzdělávací plán (IVP)
- personální podpora pro práci pedagoga- asistent pedagoga, další pedagogický pracovník, školní psycholog/školní speciální pedagog
- podpora pro žáka - tlumočnický do českého znakového jazyka, přepisovatel pro neslyšící, průvodce pro orientaci v prostoru, osobní asistent nebo přítomnost další osoby
- metodická podpora v intenzivní podobě ze strany ŠPZ po dobu 6 měsíců v případech, kdy škola vzdělává žáka, jehož vzdělávání a nastavení podpůrných opatření vyžaduje těsnou spolupráci s odborníky ŠPZ
- hodnocení žáka- školské zařízení doporučuje přesně, jak je třeba zohlednit specifika žakových obtíží v jeho hodnocení a sebehodnocení, jak pracovat s kritérii, s motivací a s postoji žáků ke vzdělávání
- úpravy podmínek přijímání ke vzdělávání x ukončování vzdělávání
- prodloužení délky vzdělávání:
 - a) pokud to charakter obtíží vyžaduje, umožnit rozložení studia 1. ročníku na období 2 let
 - b) v případě potřeby prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání o 1 rok

Kompenzační pomůcky

Intervence

- předměty speciálně pedagogické péče – reedukační činnosti, logopedická péče, prostředky alternativní a augmentativní komunikace, na prostorovou orientaci, na práci s optickými pomůckami, či bazální stimulaci, u žáků, kteří nemohou vnímat řeč sluchem, se věnuje rozvíjení sluchového vnímání, odezírání mluvené řeči a její reprodukci, českému
- intervence pedagogické, které zahrnují posílení výuky v předmětech, kde je třeba podpořit výuku žáka nebo přípravu na ní, včetně domácí přípravy.

- Podpůrná opatření představují podporu pro práci pedagoga se žákem, kdy jeho vzdělávání v různé míře vyžaduje upravit průběh jeho vzdělávání. Cílem úprav je především vyrovnávat podmínky ke vzdělávání žáka, které mohou být ovlivněny mírnými problémy nebo závažnými obtížemi, které jsou způsobeny nepřipraveností žáka na školu, odlišnými životními podmínkami a odlišným kulturním prostředím ze kterého žák vstupuje do vzdělávání. Současně početnou skupinu budou představovat žáci s nepříznivým aktuálním zdravotním stavem, který může ovlivňovat vzdělávání žáků nebo zdravotní postižení žáka.
- Podpůrná opatření jsou definována školským zákonem, podle rozsahu a obsahu se člení do I. – V. stupně. Podpůrná opatření různých druhů a stupňů lze kombinovat, ne však pro stejný druh podpory-např. asistenta pedagoga ve III. stupni a zároveň IV. stupni PO
- Vedle organizace vzdělávání obsahují také speciální učebnice a pomůcky a kompenzační pomůcky.
- I. stupeň podpůrných opatření vždy navrhuje a poskytuje škola.
- II. -V. stupeň navrhuje a metodicky provází v jeho naplňování školské poradenské zařízení.

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., (účinnost 1. září 2016)

dle §16 odst. 9 lze pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem zřizovat samostatné školy, třídy, skupiny či oddělení.

vztah ke stávající vyhlášce č. 73/2005

typ školy x rámcový vzdělávací program

souhlas zřizovatele

upřednostnění individuální inkluze

vyrozumění žáků/studentů do 5/2015

Školský zákon, ve znění zákona č. 82/2015 Sb., (účinnost 1. září 2016)

- partnerská spolupráce škola x ŠPZ x dítě/rodina
- možnosti odchylek školy při implementaci doporučení ŠPZ
- zpráva i doporučení obsahující navrhovaná podpůrná opatření tedy podléhají možnosti revize. Oba tyto dokumenty budou obsahovat i poučení o možnosti revize závěrů v nich obsažených. Žadatelem o revizi může být nejen žák či zákonný zástupce, ale také škola, případně o revizi doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami může požádat i orgán veřejné moci.
- revizní instancí bude právnická osoba zřízená a pověřená ministerstvem. Součástí revizního postupu bude prověření postupu školského poradenského zařízení. Do vydání revizní zprávy se postupuje podle původního doporučení

Děti, žáci a studenti s PAS se mohou vzdělávat těmito způsoby:

- individuální integrací do všech stupňů běžných tříd ve školách hlavního vzdělávacího proudu
- zařazením do tříd zřízených pro žáky s PAS (skupinovou integrací)
- individuální integrací do školy zřízené pro žáky s jiným druhem znevýhodnění
- jiným způsobem plnění povinné školní docházky – individuální vzdělávání

Podpůrná opatření do 31. 8. 2016:

Dle vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentům mimořádně nadaným, ve znění pozdějších předpisů, se dětem, žákům a studentům s PAS většinou dostávalo na základě doporučení ke vzdělávání školského poradenského zařízení těchto podpůrných opatření:

- individuální vzdělávací program (IVP) – individuálně přizpůsobený obsah vzdělávání, formy vzdělávání, výuka v blocích x vyučovací hodina, specifická úprava prostředí, úprava učebních pomůcek, forma denního programu, formy výuky v jednotlivých předmětech, doba soustředění, relaxace, individuálně zvolené prostředí – míra struktury prostředí, počet tříd využívaných žákem, vizualizace pracovního místa individuálně zvolené pomůcky – míra strukturalizace a vizualizace učebních pomůcek, denních programů, sociálních scénářů, způsob zadávání úkolů, způsob komunikace apod.
- forma integrace,
- potřeba asistenta pedagoga,
- individuální způsob hodnocení – slovní hodnocení, upravené známkování, různé motivační symboly

- **Podpůrná opatření po 1. 9. 2016:**
- Dle Přílohy č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, jsou obecně pro žáky s poruchou autistického spektra možná tato podpůrná opatření:
- úpravy metod výuky, úpravy obsahu a výstupu vzdělání, IVP, hodnocení, organizace výuky, zajištění předmětů speciálně pedagogické péče, pedagogická intervence, metodická podpora školského poradenského zařízení škoie, úpravy podmínek pro přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání, pomůcky, personální podpora-asistent pedagoga.

Konkrétní podpůrná opatření dle jednotlivých stupňů:

- **Ve druhém stupni podpůrných opatření** pro žáky s potřebou podpory z důvody poruch autistického spektra jsou možná např. tato finančně normovaná podpůrná opatření:
- speciální učebnice a pomůcky (laminátor a laminovací fólie, názorné manipulační pomůcky-čísla, písmena, tabulky), listy na výrobu denních režimů a rozvrhů, učebnice pro žáky s mentálním postižením) softwarové vybavení (výukový program)
- **Ve třetím stupni podpůrných opatření** pro žáky s potřebou podpory z důvody poruch autistického spektra jsou možná např. tato finančně normovaná podpůrná opatření:
- kompenzační pomůcky (nábytek na strukturalizaci prostoru
- speciální učebnice a pomůcky (sada strukturovaných krabic, soubor pomůcek na nácvik sociálních dovedností, názorné manipulační pomůcky, listy na výrobu denních režimů a rozvrhů, učebnice pro žáky s mentálním postižením
- softwarové vybavení (komunikační programy pro alternativní komunikaci
- IT vybavení (tablet, dotykový monitor)

- **Ve čtvrtém stupni podpůrných opatření** pro žáky s potřebou podpory z důvody poruch autistického spektra jsou možná např. tato finančně normovaná podpůrná opatření:
 - kompenzační pomůcky (komunikátor, programy pro alternativní komunikaci, speciální hardware, úprava pracovního prostředí)
 - speciální učebnice a pomůcky (individualizované pomůcky-symboly, speciální učebnice, sešity, pracovní listy, schémata, strukturované úkoly, apod., pomůcky pro rozvoj alternativní a augmentativní komunikaci-zvukové hračky, komunikační tabulky, aj.IT vybavení (PC/tablet)
- **V pátém stupni podpůrných opatření** pro žáky s potřebou podpory z důvody poruch autistického spektra jsou možná např. tato finančně normovaná podpůrná opatření:
 - kompenzační pomůcky (viz předchozí stupně)
 - speciální učebnice a pomůcky (viz předchozí stupně)

Základní školy

Základní škola

žák bez IVP, PO

žák bez IVP, PO +
žák s IVP, PO,
včetně RVP ZŠS

třída podle § 16/9
- žáci s IVP, PO
včetně RVP ZŠS

Základní škola podle § 16/9

žáci s IVP a PO,
podle RVP ZV
(= současné typy
speciálních škol)

žáci s IVP a PO,
podle RVP ZV,
včetně RVP ZŠS

Základní škola speciální podle § 48

žáci s IVP a PO,
podle RVP ZŠS

Komunikační soubor

- dne 8. února 2016 vzala vláda České republiky usnesením č. 111 na vědomí Podnět k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra (dále jen „Podnět“) a jejich rodin, viz <http://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/dokumenty/podnet-k-reseni-situace-zivota-osob-s-poruchou-autistickeho-spektra-a-jejich-rodin-140155/>
- Cílem materiálu je především předcházet kritickým situacím, do kterých se rodiny s osobami s poruchou autistického spektra (dále jen „PAS“) dostávají vzhledem k charakteru tohoto postižení, a také proto, že informovanost o této diagnóze je obecně malá.
- Materiál obsahuje deset oblastí, v nichž jsou spatřovány nejpalčivější problémy, se kterými se potýkají lidé s PAS a jejich rodiny. Mezi tyto oblasti bylo také zařazeno téma týkající se informovanosti veřejnosti.
- Za tímto účelem byl vytvořen Komunikační soubor, jehož úkolem je výrazně usnadnit komunikaci odborné i laické veřejnosti s osobami s autismem a naopak, a zároveň změnit chování intaktní společnosti k lidem s tímto druhem znevýhodnění.

Komunikační soubor v sobě zahrnuje několik dílčích materiálů:

- Informační leták
- Klíč pro komunikaci s osobou s autismem, https://www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/KS---Klic-pro-komunikaci-kratka-verze_1.pdf
- Desatero komunikace s pacientem s PAS, https://www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/KS---Desatero-komunikace-s-pacienty-s-PAS_1.pdf
- Průkaz osoby s PAS

Doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k využití Komunikačního souboru

Dne 8. září 2016 vydalo MŠMT Doporučení k využití Komunikačního souboru a následně rozeslalo do škol a školských zařízení všech zřizovatelů v České republice.

Cílem Komunikačního souboru je přiblížit a ozřejmit pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům škol a školských zařízení jednoduché metodické postupy při komunikaci s dětmi, žáky a studenty s PAS, pro pochopení odlišností a předcházení náročných a vypjatých situací, které plynou z nedorozumění a nedostatku relevantních informací, předsudků a obav z projevů problémového chování.

MŠMT doporučuje školám a školským zařízením následující způsoby využití Komunikačního souboru:

- předložení Komunikačního souboru školské radě pro informaci,
- zveřejnění Komunikačního souboru na internetových stránkách školy a školských zařízení, v tištěné podobě materiál k dispozici na přístupném místě ve škole a školském zařízení,
- seznámení všech pedagogických i nepedagogických pracovníků školy a školského zařízení s Komunikačním souborem,
- formou modelových situací, her či diskusí při tematických setkáváních s žáky s cílem předcházení rizikového chování, zkvalitnění mezilidské komunikace a participaci žáků na úrovni třídní, školní i mimoškolní,
- diskuse a informativní setkávání s rodiči s cílem vytváření, udržování a dalším rozvoji školy přátelské ke všem žákům bez ohledu na jejich případné speciální vzdělávací potřeby,
- dle uvážení zapracování do vnitřních směrnic školy a školského zařízení,
- zapracování do školního vzdělávacího programu v kapitole Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a využití v rámci průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova.

Inkluze je principem a filozofií, která předznamenává, že školy by měly vytvořit unifikovaný systém vzdělávání všech žáků dohromady, a to při zachování stejné úrovně kvality ve vhodných věkových skupinách raději než zachovávat již existující strukturu postavenou na duálním systému, který segreguje studenty a učitele

Zároveň však zásadní a neodmyslitelné respektování individuálních možností a schopností a jednání v nejlepším zájmu dítěte.

Inkluze (společné vzdělávání) je procesem postupným a dlouhodobým.

Děkuji za pozornost